

Grzegorz Nowak

O epistemologii ewolucyjnej współcześnie

(Zarys treści wystąpienia)

1. Biologia dostarcza epistemologom materiału do rozważań dwojako: z jednej strony do refleksji nad sposobami uprawiania nauki przez wybitnych biologów, z drugiej do analizowania wiedzy pozyskiwanej przez biologów jako czynnika modyfikującego myślenie o poznawaniu. Drugie podejście jest ciekawsze poznawczo, a wnioski wyprowadzane ze współczesnej wiedzy biologicznej prowadzą niekiedy do nowego spojrzenia na tradycyjne problemy epistemologiczne.
2. Pierwszym szeroko znanym połączeniem problematyki epistemologicznej i biologicznej była koncepcja epistemologii ewolucyjnej, zaproponowana przez Poppera, a rozwijana przez Vollmera i Campbella. Część filozofów sądzi, że teza Poppera o obiektywności poznania wsparta argumentami o ewoluowaniu naszego aparatu poznawczego w interakcji z realnym światem nie wytrzymuje krytyki i nie może być zaakceptowana nawet w odniesieniu tylko do dostępnego nam bezpośrednio mezokosmosu. Wśród biologów interesujących się filozofią przeważa opinia, że epistemologia ewolucyjna jest istotnym łącznikiem między biologią i filozofią, a problem obiektywności o tyle nie jest istotny, że procesy selekcji podczas ewolucji nie dotyczą prawdziwości obrazu świata, lecz skuteczności funkcjonowania w tym świecie.
3. Współczesne podejście do epistemologii ewolucyjnej znalazło swój najpełniejszy wyraz w *Foundations of Biophilosophy* Mahnera i Bungego (Springer, 1997). Autorzy deklarują i naturalizm epistemologiczny, i ewolucjonizm epistemologiczny. Naturalizm epistemologiczny jest pochodną naszej wiedzy o naszym układzie nerwowym, będącym jednocześnie naszym aparatem poznawczym; ewolucjonizm epistemologiczny wynika z naszej wiedzy o tym, jak diachronicznie ewoluował nasz układ nerwowy i jak w konsekwencji zmieniały się nasze możliwości poznawcze.
4. Ponieważ nie znamy w pełni ani możliwości poznawczych naszego mózgu, ani jego ograniczeń, możemy stwierdzić tylko tyle, że jeżeli wszystkie nasze narządy są ograniczone w swoich funkcjach przez swoją strukturę, to i nasz mózg jest w taki sam sposób ograniczony; jeżeli ograniczenia innych narządów poznajemy dzięki możliwościom naszego mózgu, to nie mamy narządu do poznania ograniczeń naszego mózgu; wobec tego nasze możliwości poznawcze są ograniczone przez nasz układ nerwowy w stopniu i w sposób, jakich nie jesteśmy w stanie ogarnąć.